

zeesnede

b. zwaal
zeesnede

gedichten
1984–2019

Met een nawoord
van Jan Kuijper

WERELDBIBLIOTHEEK
AMSTERDAM

Deze uitgave is tot stand gekomen met
ondersteuning van het Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Boekverzorging Christoph Noordzij, Wierum

© Nawoord Jan Kuijper

© 2019 B. Zwaal en

Uitgeverij Wereldbibliotheek, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden

www.wereldbibliotheek

NUR 306

ISBN 9789028427655

Inhoud

fiere miniature (1984)

1

hurkend op lijf 21
weegt hij zijn hand 22
gekropen 23
kierdicht licht 24
stil verrukt staat de stoel 25
gewende ween slaat van de klokken 26
koude kerk en ik ineengeschropeld 27
nul en loos 28
grijs is in liefde voor streepje rood 29
stil langs de bomen staat stil de wil 30
de tafel 31
de takken breken de luchten 32
boomdraagblad 33
een vogel vliegt moeizaam tegen de wind 34
leegte en wak 35
we stonden daar 36
niets luistert 37
stamelduin 38

2

de wind is moe, de meeste mensen zijn moe 41
nu het overstapje mislukt was 42
kleur noemt zich tint 43
laat ik verkommeren, de bloemstruiken verkommeren onder mijn 44
spoorlijnen met maar één rail 45
van het streepje van mijn pantalon glijd ik verder 46
de zee brak mij en haar die mijn geliefde was 47
weg van de verte loopt een geit 48
strand en zee volgen de bolling van de aarde 49
nieuwe wielen onder mijn wagen zijn vierkant 50
marsepeinen strepen staan in het vel rond 51
links van de oever loopt het veer naar de andere oever 52
de vogels hebben hun dauw opgegeten 54

5

een rode mier op het wad jaagt de vloed op de vlucht 55
het rookkanaal, verborgen in de bossen, bundelt 56
de zee begeeft zich in de reddingboot 57
scheefgezakt de deur 58
er roept wat 60

bos in 't rot (1986)

in bloeiend 65
bloot van vrouw 66
adem sluipt door het bekken 67
vrucht ketste 68
schemervlier 69
wind op zee 70
pier 71
mijn oog is van scherp glas 72
zee ruilt golven voor 73
een grote zee 74
klaar wakker 75
afstand glijdt aan een mes door 't hart 76
dorpel lekt met tong 77
zij nadert het meer 78
het meer wankelt 79
het meer schijnt 80
fluweeltje oost indische kers 81
barstvlak van de appel 82
eelt op de lippen 83
bloem van bloem 84
laatst kwam ik 85
licht valt op een deur 86
safe omsluit 87
waar de mensen over stonden na te denken 88
de zee geneest 89
het is de nacht van de toegang 90
vreemd en zonder vragen 91
schuil ik, verzamel ik regen, achter de boom 92
stevige dij klettert naast de stoel. resultaat 93
rennen voor rennies 94
sta in de pas 95
snelle stappen en 96
daar opent een gebit zich 97

ijs op de rivier 98
ze zien haar verspillen haar wonderbaarlijke kracht 100
de zeepfabrikant toetst zijn waren, aan paarlen doosjes 101
magenta agenten, schrikdoem in het impresariaat 102
zoek de cyaan 103
schokkend de weg befietsen 104
tot verrassing werd zij gebonden gevonden en snel verlost 106
de burens bevaren de nachtbaren 107
een kamer 108

loofhut morelle (1988)

1
de wang van de rivier 113
o stromen vloeiden mee 114
zwijgzaam water 115
zon vochtig 116
een ontsnapt zaad is gode welgevallig 117
zittend in het ijs 118
takken met de kleine bessen 119
hoofd 120
zeldzaam fraai staand 121
in schone 122
altblauw 123
fijne sneer in haar blik 124
zij hijgt en durft niet aan haar dorst te komen 125
richten op 126
trillingen in mijn achterlijf doen me pijn 127
met verzachte blikken gestreeld 128
de verschrikkelijke bossen 129
blozen 130
sap uit mijn nepe 131

2
een voet 133
achter het raam ligt de wereld of 134
balkonslag 136
murmelen, niet zoals de zee mummelt, maar murmelen 137
de meegebrachte tijd pakte ik uit mijn koffer, deed de vele 138
kom vaker bij me en ontkleed me en laat je door mij ontkleden en 139
een slag en drie slagen 140

niet genezen van wanhoop, maar de handen diep in de zakken 141
ten bate van de stofstorm wierp ik gruis op 142
barmhartig en rond is het gewelf 143
verbitterd gleed de thee uit de tuit. te lang aan hem 144
een weggelopen paraaf werd node gemist ten kantore 145
onze voorouders uit hoorn enkhuizen 146
mijn brede handen steunen op de afgekloven rotsen 147
met de vingers niet aflaten 148
ratelslangen versperden de spoorbaan 149
bij een leeg landschap horen de hulzen van patronen 150
de rivier opende zijn kieren zijwaarts en al de landen werden nat 151
janken 152

dwang parasang (1990)

vurige wonde 155
kom 156
wat blijft er over 157
het zijn van het zijn is 158
tindroef kwam ik 159
zon gloeit zand tot water 160
bedroefde zee 161
reiken, ik ben ver van de obsessie 162
slijpen aan de eenzaamheid dat 163
zo trillend zo verloren 164
dwang parasang 165
warmte van het bos 166
bloemen in de spiegel gezien 167
zijn tranen kwamen uit de diepste beek 168
's nachts dompel ik mij in nachtegalen 169
in mist waar zon 170
zomervol staart avondwater 171
verrassend suf en 172
duin doe ik de zee, toe 173
afstand bewaren door op de schoot te kruipen 174
zo ver uit het bos geraakt dat er geen boom meer was 175
het stroomroosje is los van de wilgen, die blijven op hun plek en 176
na lange reizen staande bij de houten balustrade langs mijn huis 177
geheim respect 178
mijn vrijdij is vanavond blauw 179
de gelderse slingerbeek is op vakantie bij de zwitserse bergbeek 180

vervloekte boeren, hun hoeden staan scheef, hun humeuren 181
antwoordde me niet, keek me aan, waarbij de ogen 182
nichtje, speel met mij, jij was een kersje op mijn wanen en het veer 183
rampnacht kust zon vaarwel 184
de dageraad is gekrompen 185
tafeldame begeert het bestek en mij negeert zij niet 186
op goederede blijft mijn schip steken 187
nadrijven. het drijven is voorbij en ook het uitdrijven is ten einde 188

delta methusalem (1993)

stilte vloeit 191
schonk zij melk 192
het lijf drinkbaar is 193
opende tastzin en schoof duinen 194
de oorsprong van de spreng 195
verte 196
stemmen van water 197
vroom ploegland spat uit 198
het geritsel der bomen 199
zwelt hen 200
de voeten, ze sloegen 201
wijdte van het vochtig oog 202
de herfst valt over de wijn 203
vatte ik haar hand 204
laat het tarten over aan haar borsten 205
in de teer van de kraam 206
straks 207
kou kranst hen met 208
altijd snakke de verte naar 209
roos van smyrna 210
stapelde steen op de mondkiezel 211
rijp zijn de bomen en gaar 212
hoe harten kloppen en in ogen vallen 213
het schip de zee vaart furieus 214
nam ik het roer aan, nam het over van de nacht 215
kleine stad 216
duinlucht zucht wijd 217
het orgelland 218
oogst van 't al 219
wij menen in het donker rond te dwalen 220

een ster noemde zich zon en wij hadden het maar te geloven 221
schip de vrede maar eens van mijn gebitten 222
het ijdele pomphuis verloor zijn kracht 223
het schepeke is dansdol 224
vet was wel mooi 225
de spanning van de rosmarijn 226
ik kuste haar wil in de boezem 227
moest ik vergrijpen mijn hand omdat 228
het meer van walcheren is overvol en op zijn oppervlak drijft 229

dat vat (1996)

het schip van de helling zweeft nat 233
waarop verlaat zich de zee 234
stil van het hek 235
een vlam doorslaat 236
zij is een vaasje 237
ik beren het kasteel 238
zouden de bergen zeggen 239
het water is gevat 240
het water is meer 241
zeerot 242
ertspassie en parel en beekbreuk 243
de rivier zou kunnen aderen met 244
de duinen hebben hun zee afgeworpen 245
het mergelt in het land, verscholen zit de vos 246
de wegen zijn de velden uit gestroomd 247
de berg daalt af, het is een mooie berg 248
een barenswolke is zonder precedent 249
steevast een lokroep op dat uur 250
de roos van Gelderland beschermde beekdal en 251
de val volgde mij 252
de brug is sluik en spaarzaam 253
smarten van de wilgen 254
wijdte van het vochtig oog 255
is er een wanspeling 256
schouw rozen droef doven 257
te zeer stond zij open om terug te krimpen 258
deuk in mij de passie 259
hertsverlangen is glas over snaren 260
een fijne smaak beneemt de wijn zijn rust 261

wij zwemmen de narivier af 262
zeef, geschoten uit uw inslag 263
stak ik het water over 264
maar ik tast niet aan de werkelijke wereld 265

zee bestookt (1999)

1

gezet in stof zacht stempel 269
ontmist hij grond, bevaart de kale rots 270
voegzaam betast 271
de watervoor 272
hitte spat door het water 273
zee bestookt 274
zeepad en zijn krom 275
het heengat gaf geen weg meer terug 276
overlaat ledigt de boezemkwartieren 277
de boog van de bomen is 278
zo kan hij binnenschuiven 279
in weefsel van lucht 280
van oorsprong besprongen 281
kelk in 282
vocht 283
wanneer hun hoofden gesloopt zijn 284
schamel is de zee 285
de stille stoof is 286
van het continent valt de rand 287
vaar weer 288

2

haar mond is mij de grond 291
uit mondhonger 292
vuurtooi uit haar borsten 293
het bloesje blauw 294
borsten, beide vragen 295
licht verbreedde de mare, flonker sluizend 296

3

in de maagdenkerk bezeerde ik mijn bezonken voeten 299
zij bemantelde haar benen en 300
de grove dij is vriendin van de grove den 301

de zon der veluwe is mager vertegenwoordigd 302
uit de beschutting van het varenwoud bescherm ik mijn bril 303
bewassing en beddegoed slaan elkaar om de oren 304
poederharp bespeeld 305

4
vlok licht dat de ogen bestrooit 307
waterzwezel verzette de brug en de mensen namen de pijlers 308
het roert je 310
men vraagt het de schitterende bomen 311

een drifter (2004)

1
een drifter vangt rivieren 315
de wind veegt 316
trein overbluft de rivier 317
oester te paard 318
stavast 319
ik poot ik plant ik graaf 320
zijpe 321
o schip 322
zweven aan een mooie schone lijn 323
daar vaart het binnen over de schelfzee 324
holling keelde het scheepsruim 325
schip 326
wind weert 327
het water 328
verblinkt van wind 329
jij bent het water de zee 330
onbevaren dromen 331
vogels schuilen in de boompriëlen 332

2
tussen de bronbebladerde ogen 335
zilver boven takken 336
een bloem is vont 337
't bloempje raakt 338
ik was de linde toegedaan maar eerde ook de beuk 339
een reinet bloost zeeuws 340
het bloeien der bloemen 341

stradivariusvarens roeren hun woud aan 342
waar de wind roert 343
de tuin gebruikt mij 344

3

stad ontdoekt zich van 't scharlaken 347
aardebegeerder valrijp 348
teelaarde van bijbal heb ik ontschorst 349
de meter berust 350
waar winter door het water schoot 351
het geniep is grandioos open en aan alle kanten blaast hier wind de appels 352
permanente vlagen dreunen op het schedeldak 353
zijk je neer, zere zure, snijd je schulp 354
het stootgemaal rukt aan het water 355
een kers 356

vers vee (2004)

1

diep 361
klokken 362
golf blafte af 363
het zoutwoud bost onder zee 364
uit alle kieren tocht hier licht 365
vaas voor de zee 366
reed over de dijken 367
notenbootbouwers slaan de bomen gade 368
bijbelgesloten de hoven der kerken 369
de zee rukt 370
vers vee roert in de weidekommen 371
voortvluchtig fortuin 372
over de hoge ruggen van de oude 373
zoveel maan is zeldzaam 374
er stuiven woorden 375
ijl bepend pad 376

2

de vaten stonden leeg 379
neemt droefheid in 380
een strot die gul kent 381

ontkleedt de boom zich, dan kent zij geen 382
laat mij van veraf turen naar deze wiegende kusten 383

zouuttong (2008)

een gelderse roos droomt van de sneeuw 387
het duin loodst 388
zee kerkt 389
de kustvaart 390
de rivier lijdt aan 391
over mosselzaden glijden de schepen 392
de scholen bedruppelen de visgronden 393
land van wind 394
duinsluier 395
daar vaart de carolien 396
opspatter 397
slokjes tintelen de lippen 398
rijden van de schaatsen 399
de stelsels wenen niet 400
uit de lek geschoten rivier rijst op 401
dit eiland voor de heiland 402
knzhrm 403
rivieren beenden het land uit 404
de hele wereld schijnt zon 405
wind vlokt de wieken 406
de dieën vangen de wind vol 407
zij vat het walsen aan 408
smoor smijt de smachtkool uit haar oven 409
lonk 410
ik merk haar van tong 411
in kom van bergmeer 412
gebrekkige darwin spoelt aan 413
elevatoren stoten af 414
gluipen onder de maan, vol van haar broksteen 415
ik wende aan haar borsten, ik bevond ze 416
een gewrichtenwijzer stuntelt bij viersprong en schipluiden 417
het bemerken van de borsten bevordert 418
er blinkt een sage van zee 419
zag velden van haver 420
hooi benam mij het uitzicht 421
de schoonheid ligt uitgezongen 422

water vraagt de stem 423
ode 424
sotto voce fluistert forte 425

oever drinkt oever (2013)

1

tij 429
roei rivier 430
roei wijder dan water 431
wrik de rivier 432
bevaren concordia 433
delta 434
oever 435
porta coeli 436
wijde maas 437
een uitval van zon 438
blazen op tere 439
aandachtige grazers onder de grutto 440

2

het water is woest wijl 443
de hemel is rukwind 444
gedempte biersloot 445
liederen van vrome bloemen 446

3

boeren begeleiden 449
ijstijd 450
mobiliën en immobiliën 451
klimmen belooft afglij 452
de redetwisten verspreiden zich over de geleerdheid, het hof 453
schalbloes 454
water loopt uit het roer 455
de maatbeker doet afbreuk aan het drankgedrag 456
de snijsnede is vormzedig maar redeloos tureluurs loops op draf 457
gingen over 458
slijtpsalmen 459
het verwerven der verte 460
blik uit het ondoorgroendelijke venster 461
op het glasijns fonkelen 462

4

palmbomen en pijnpitten 465

het is een bitter merk, de aarde 466

om godeswillen kantelt de aarde 467

loef de wind 468

uit het marsdiep reikt de kramer zijn waar aan 469

5

uit golven 471

beitelde zee 472

zee ovuleert mastodonten 473

zee 474

schelp hen 475

o 476

6

het grind dat beharkt 479

splijt het rivierland 480

averij grosse (2019)

1

de wind uitreden 483

staal ligt op de loer in de doorboorde 484

halsje 485

het veer is verlaten 486

zonder zorg is de zee 487

2

uit het wad 489

hoog straalt de wind 490

over het riet van de wuivende bollenkamer 491

doft 492

3

reno di lei 495

zéér oude rijn 496

vergeten de alp 497

4

ver voor die stok was ik hertje 501
stroom snoert de stad 502
't erts was op, per vergissing 503
wat een behoudenis 504
van oudsher uit stamboom en uit mijn genie 505

5

bloesem 507
het dorst in de heupen 508
zij waagt zich in de sterkste en vrolijkste vruchten 509
zoekend aan haar felle hart 510
mosterdgerokte dansmeisjes 511
roffelende voeten daar hielden wij van 512
op vloten van weelde gieren 513
een hand gaat 514
vaasje mijn hoofd is van tin en zo zacht 515
op helders' duin purmer purper ontbloten 516

Aantekeningen 519

Het illusionisme van B. Zwaal 521

fiere miniature

hurkend op lijf
schortend
de hemel in